

mein, gaande van intieme subjectiviteiten tot de genetwerkte politieke ruimtes.³⁶ Gelet op de manipuleerbaarheid van de publieke opinie in de hedendaagse mediademocratieën, zal de uitkomst van deze strijd voornamelijk afhangen van het vermogen van de mensen om de nieuwe technieken van het sociale management te herkennen en te weerstaan. In deze optiek is er interessant nieuws uit één van de eerste 'creatieve steden', Barcelona. Aangespoord door de succesvolle instrumentalisering van de Olympische Spelen in 1992, hebben de bouw- en immobielbelangen en de stadsoverheden weer de handen in elkaar geslagen om een stedelijk infotainmentproject uit de grond te stampen: Forum 2004, ook gekend als het Universele Forum der Culturen. Dit drie miljard euro kostende project, georganiseerd in een immens gebouw aan de kust, neergepoot vlak naast het armste district in de grootstedelijke regio (zonder evenwel eender welk specifiek voordeel voor dat district) werkt niet alleen als een toeristenmagneet en als een kolossale bron van inkomsten voor bouwmaatschappijen, maar ook als een afschijnsel van de hedendaagse Social Forum beweging, die gehouden wordt onder het sponsorschap en de directe controle van het gemeentebestuur en haar achterban uit de bedrijfswereld. In dit staaltje van culturele extravaganza wordt de consensusvorming onthuld als de voornaamste postmo-

derne industrie. 'Het Forum beweert geen gelijke afstand te bewaren tussen Davos en Puerto Alegre, maar wil een ontmoetingsplaats zijn voor de twee polen, een oefening in dialoog tussen tegenstellingen,' schreef de directeur van het gebeuren.³⁷ Enkele dagen voor deze verklaring in een landelijke krant gepubliceerd werd, werd een conferentie gehouden in een publieke vergaderzaal, het Ateneu Barcelonés, onder de titel *Fòrum 2004: la gran impostura*. De centrale sprekers beweerden dat het forum 'toch iets meer is dan een leugen en oplichterij' – het is 'een uitdrukking van het nieuwe politieke management van het leven' dat erop gericht is 'het merk Barcelona te promoten'.³⁸ De zaal zat nokvol en honderden mensen werden teruggestuurd uit angst dat het gebinte zou instorten! Alsof de 'stop de reclame'-campagnes uit de ondergrondse metro opwelden tot op het stedelijke podium. ■

Vertaling: Tom Hannes

Dit werk staat onder licentie bij de Creative Commons Attribution-NoDerivs-NonCommercial License. Om een kopie van deze licentie te bekijken, bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by-nd-nc/1.0/> of stuur een brief naar Creative Commons, 559 Nathan Abbott Way, Stanford, California 94305, USA.

- 1 Voor meer informatie over deze beweging, zie André Gattolin, Thierry Lefebvre, *Stopub: analyse provisoire d'un rhizome activiste*, in *Multitudes* 16 (Spring 2004). Op dit moment (feb. 2004) worden tweezestig mensen aangeklaagd voor het toebrengen van schade. Zie www.stopub.tk.
- 2 Cf. <http://cip-idf.ouvaton.org>.
- 3 Met betrekking tot de staking van de *intermittents*, spreekt Jean Baudrillard over een 'rechtvaardige wraak tegen het spektakel – door de spektakelmakers zelf'. In *Les Suicidés du spectacle*, Libération, 16 juli 2003, op: <http://library.nothingness.org/articles/SI/fr/display/370>.
- 4 Maurizio Lazzarato, *Créer des mondes*, *Multitudes* 15 (winter 2004); zie ook de inleiding voor dit punt op: http://multitudes.samizdat.net/article.php?id_article=1272.
- 5 Gilles Deleuze, Félix Guattari, *Treatise on Nomadology – The War Machine in A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia*, University of Minnesota Press, 1987; 1st ed. 1980.
- 6 Alexander Kluge, Oscar Negt, *Public Sphere and Experience*, University of Minnesota Press, 1993; 1st ed. 1972.
- 7 Antonio Negri, *Marx Beyond Marx*, Autonomedia, New York, 1991; 1st ed. 1979; zie ook Negri's essay in *Des entreprises pas comme les autres: Benetton en Italie, Le Sentier à Paris*, Publisud, 1993.
- 8 Michael J. Piore, Charles F. Sabel, *The Second Industrial Divide*, Basic Books, New York, 1984.
- 9 Saskia Sassen, *The Global City*, Princeton University Press, 1991; over de kennis-economie, cf. Brian Holmes, 'The Flexible Personality', in *Hieroglyphs of the Future*, WHW/Arkzin, Zagreb, 2002, op: www.geocities.com/CognitiveCapitalism/holmes1.html.
- 10 A. Corsani, M. Lazzarato, R. Negri, *Le Bassin du travail immatériel (BTI) dans le métropole parisien*, L'Harmattan, Paris, 1996; Maurizio Lazzarato, *Immaterial Labor*, in M. Hardt, P. Virno (eds.), *Radical Thought in Italy*, University of Minnesota Press, 1996.
- 11 Henri Lefebvre, *The Right to the City*, in *Writings on Cities* Blackwell, Oxford, 1996; 1st ed. 1968.
- 12 Frederic Jameson, *Postmodernism, or, The Cultural Logic of Late Capitalism*, in Verso, 1991; oorspronkelijk artikel op <http://xroads.virginia.edu/~DRBR/JAMESON/jameson.html>.
- 13 Sharon Zukin, *Loft Living: Culture and Capital in Urban Change*, Rutgers University Press, New Brunswick N.J., 1989; 1st ed. 1982.
- 14 Voor een case study, Christian Schmid, *The Dialectics of Urbanisation in Zurich*, in INURA (eds.), *Possible Urban Worlds*, Birkhäuser Verlag, Basel, 1998.
- 15 Cf. Brian Holmes, *Warhol au soleil levant*, *Multitudes* 13 (Summer 2003), de Engelse versie op: <http://multitudes.samizdat.net>, in de sectie 'Compléments aux numéros en ligne'.
- 16 Charles Landry, *The Creative City*, Earthscan, London, 2000; Richard Florida, *The Rise of the Creative Class*, Basic Books, New York, 2002; Paul Ray, Sherry Anderson, *The Cultural Creatives*, Three Rivers Press, New York, 2000.
- 17 Luc Boltanski, Eve Chiapello, *Le Nouvel esprit du capitalisme*, Gallimard, Paris, 1999; Engelse samenvatting op: www.sociologia.unimib.it/mastersqs/rivi/boltan.pdf.
- 18 *Strategic Plan of the Cultural Sector of Barcelona*, op: www.bcn.es/accentcultura/angl.
- 19 Manuel Castells, *The Rise of the Network Society*, Blackwell, London, 1996; *The Urban Question: A Marxist Approach*, MIT, Cambridge, Mass., 1977; 1st ed. 1972.
- 20 Department for Culture, Media and Sport, *Creative Industries Mapping Document*, op: www.culture.gov.uk/global/publications/archives_2001/ci_mapping_doc_2001.htm; cf. Angela McRobbie, *Everyone is Creative*, op: www.k3000.ch/becreative/texts/text_5.html.
- 21 Emma Dexter, *Picturing the City*, in *Century City: Art and Culture in the Modern Metropolis*, tentoonstellingscatalogus, Tate Modern, London, Feb. 1 - April 29, 2001; Julian Stallabrass, *High Art Lite*, Verso, London, 1999.
- 22 Cf. de lijst met consultants in *Creative Cities*, op. cit.
- 23 Philippe Zarifian, *Les sociétés de contrôle, in A quoi sert le travail?*, La Dispute, Paris, 2003.
- 24 Interview met André Gorz, *Economie de la connaissance, exploitation des savoirs*, in *Multitudes* 15 (winter 2004).
- 25 Cf. *Friday June 18th 1999*, in *Do or Die* 8, op: www.eco-action.org/dod/no8/j18.html.
- 26 Cf. Paul de Armond, *Netwar in the Emerald City*, op: <http://nwcitizen.com/publicgood/reports/wto>.
- 27 Voor een voorbeeld van deze 'negotiatie', zie Brian Holmes, *Violence in Genoa: The Target and the Turning Point*, op: <http://italy.indymedia.org/news/2001/07/7535.php>.
- 28 Harry Cleaver, *Computer-linked Social Movements and the Global Threat to Capitalism* <http://www.eco.utexas.edu/homepages/faculty/Cleaver/polnet.html>.
- 29 Voor een idee van de klassensamenstelling, cf. Notes from Nowhere collective (eds.), *We Are Everywhere: The Irresistible Rise of Global Anticapitalism*, Verso, London, 2003.
- 30 Cf. www.rtmart.com, www.theyesmen.org.
- 31 *Nike Ground – Rethinking Space*, op: www.nikeground.com.
- 32 *Nike Buys Streets and Squares*, at: <http://0100101110101101.ORG/home/nikeground/story.html>.
- 33 Mike Perry, Nasko Oskov, *Introduction to Reverse Engineering Software*, op: www.acm.uiuc.edu/sigmil/RevEng/index.html.
- 34 Bureau d'Etudes, *Autonomous Knowledge and Power in a Society without Affects*, op: <http://utangente.free.fr/aneupages/holmes.html>.
- 35 Cf. www.chainworkers.org.
- 36 Philippe Aigrain, *Pick the Right Modernity*, op: www.sopinspace.com/~aigrain/modernity.pdf (in het Frans op www.sopinspace.com/~aigrain/biens-communs.pdf).
- 37 *El Fòrum quiere ser el punto de encuentro de Davos con Puerto Alegre*, in *La Vanguardia*, jan. 22, 2004. Cf. the Assemblée de Resistències al Fòrum 2004, www.moviments.net/resistencies2004; Engelse teksten in de "documents" sectie.
- 38 *Los grupos críticos con el 2004 reúnen mil personas en el Ateneu*, in *La Vanguardia*, jan. 22, 2004. Cf. the Assemblée de Resistències al Fòrum 2004, www.moviments.net/resistencies2004; Engelse teksten in de "documents" sectie.